

Утвърдил: /П/
Директор

Приложение № 7 към т. 7

**ПРОГРАМА
ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО
БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕ ПО ПЪТИЩАТА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ В ТРЕТИ КЛАС**

2025/2026 учебна година

I. Общо представяне на програмата

Обучението по безопасност на движение по пътищата в трети клас е неделима част от цялостното възпитание, обучение и социализиране на ученика в системата на училищното образование. Това е вид социално учене за формиране на определени практически умения у учениците, като участници в движението по пътищата. Интериоризирането и екстериоризирането на тези умения е свързано с изграждане на защитните механизми на ученика за неговото безопасно поведение на пътя. Съвременната пътна среда е опасна за него, тъй като тя е неестествена по отношение на неговите способности за психофизическа защита. В тази възраст учениците все още не могат да възприемат, чувстват и осъзнават опасностите на движението по пътя.

Развиването и усъвършенстването на психофизиологическите механизми за защита на ученика и създаването на определен начин на мислене и поведение на пътя, ще осигурят личната му безопасност и безопасността на другите участници в движението по пътя.

II. Цели на обучението

1. Изграждане и развиване на защитни механизми, спрямо опасностите от пътната среда.
2. Развиване на перцептивните умения на децата за безопасно поведение на пътя, на основата на развиване на зрителните и слуховите възприятия, на възприятията за време и пространство.
3. Подпомагане на процеса за развитие на концентрацията на вниманието, паметта и на дисциплинираност, и отговорно поведение на пътя.

4. Разширяване на знания за велосипеда, за неговото регулиране и за неговото безопасно управление в различна пътна среда.

III. Специфика на възпитанието и обучението

Психофизиологически профил на учениците от трети клас, като участници в пътното движение, се характеризира по отношение на:

1. Зрително възприятие.

За учениците от тази възраст, като участници в движението е характерно, че зрителните им възприятия са непълни. Причините са няколко:

- Ниският ръст, който ги затруднява при възприемане на оразмерената за възрастните пътна среда.

- Тясното поле на периферно зрение. При учениците в тази възраст зрителното поле по хоризонтала е 90 градуса, срещу 150 - 170 при възрастните, а по вертикала - 70 градуса, срещу 120 при възрастните. Периферията на ретината изпълнява стражева роля и когато периферното зрение е неразвито, тази негова функция е ограничена. По-бързото развитие на периферното зрение се забелязва едва след десетата година. Чрез периферното зрение най-напред се забелязва движението на предметите, преди всички други техни свойства.

2. Слухово възприятие.

Учениците в трети клас имат недиференцирано слухово възприятие. За него е характерно непълното и неточното определяне посоката и източника на звук. Това се дължи на неразвятия все още в тази възраст бинаурален слух, т.е. на системата, която осигурява възприемане на звука с двете уши. Благодарение на бинауралния слух възрастният човек вече много точно може да определи източника на звук в пространството.

3. Особености на вниманието.

Вниманието на ученика в трети клас има следните недостатъци:

3.1. Бърза подвижност и недостатъчна концентрираност, които говорят за едно неустойчиво внимание, подчинено на висока емоционалност и импулсивност.

3.2. Опасно разсейване (изчезване) на вниманието, което се проявява най-често тогава, когато той мисли, че е защитен на пътя от някакъв външен фактор. За него това са случаите:

- когато е близо до дома си и се чувства в зоната на неговата защита;
- когато играе или се движи по тихи улици.

Във всички тези случаи, поради стеснения обем на вниманието, той не може да се ориентира в бързо променящата се пътна среда и вероятността да пострада е голяма.

4. Двигателни функции и поведение на пътя.

На всички е позната голямата двигателна активност на учениците от начална училищна възраст. Това е тренировка и упражняване на тяхната моторика за усъвършенстване регулиращото влияние на различните мозъчни центрове върху нея. В тази възраст все още има съществена разлика между възприемане и съответното действие. Учениците могат да видят и да разберат някои пътни ситуации, но не винаги могат да реагират правилно на тях или реагират по-бавно от възрастните, поради липса на достатъчно опит, тъй като им е нужно повече време, за да извършат определени двигателни действия, породени от зрителен или слухов дразнител на пътя.

Двигателните умения в тази възраст допълнително се затрудняват и от преобладаващата импулсивност в тяхното поведение. Много често голямата емоционалност, проявена от тях например при падането на една топка на платното, ги кара да забравят за всички опасности около тях.

Същото поведение можем да наблюдаваме и в играта им. На границата между този детски свят и света на възрастните стават произшествията на пътя.

В тясна връзка с поведението на ученика на пътя е и неговият стартов рефлекс. Най-често той представлява мускулно напрежение, замръзване на място и обща напрегнатост при поява на определен слухов дразнител. В следващия момент вече идва ред на определено двигателно действие. Но в случая то е последица от възприетата и преработена информация, съпоставена с миналия опит.

Колкото е по-пълна тази информация и колкото по-богат е миналият опит, толкова по-правилно ще бъде взетото решение. Докато възрастните могат да се справят с такава задача добре, същото не може да кажем за учениците от трети клас.

5. Ориентиране във времето и пространството.

За децата на 6-10 години е значително по-трудно да възприемат времето, отколкото пространството. Причината е в самата природа на времето като обект на познание, а именно:

- времето тече. Това означава, че нито една, дори и най-малка негова част, не може да бъде възприета отведнъж, едновременно, а само последователно - начало и след това край - в секунди, минути и часове;
- у човека няма специален анализатор за време. То се познава опосредствено чрез движението и ритъма на жизнените процеси - пулс, честота на дишане или с часовник;
- възприемането на времето лесно се изопачава от субективни фактори като: запълненост на временния интервал с вид дейност, значимост на дейността за субекта, емоционалното състояние на самия човек и др.

В училище децата трябва да могат да следят времето, за да се справят успешно с възложените им задачи. Въпреки това изследванията показват, че в представите на третокласника една минута е равна средно на 24,5 секунди. Очевидно е, че и учениците от трети клас силно подценяват продължителността на минутата като интервал от време.

В края на началната училищна възраст, на основата на всекидневната си практика, третокласниците се научават, че за изминаване на по-голямо разстояние е нужно повече време и обратно. И въпреки това те се затрудняват, когато трябва да сравнят времето, за което автомобил ще измине права отсечка с определена дължина, с това на друг автомобил, който ще измине отсечка със същата дължина, но с начупен профил.

IV. Теми, очаквани резултати и нови понятия

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Пътна сигнализация	Път. Елементи на пътя.	Може да даде определение за път. Може да назове елементите на пътя. Може да обясни тяхното значение за безопасността на движението. <i>*Път, елементи на пътя.</i>
Правила и култура на поведение на пътя	ППС на две колела	Велосипед. Тротинетка*	Може да извърши регулировка на: - височина на седлото; - височина на кормилото; - обтегнатост на верига. <i>*Кормило, гуми, рамка, светлоотразител, седло, звънец, капла, фар, централно предаване.</i>
		Пътен светофар за велосипедисти.	Може да разкаже и покаже как спазва сигналите на пътен светофар за велосипедисти. <i>*Пътен светофар за велосипедисти.</i>
		Безопасни места за управление на велосипед.*	Може да изброи безопасни места за управление на велосипед. Може да обясни защо са безопасни тези места.
		Моят робот спазва сигналите на светофара.*	
Перцептивни умения за безопасно поведение на пътя	Зрителни, слухови възприятия и ориентиране в пространството	Знам къде са пътните превозни средства.* Тест № 2 по БДП	Може да определя отстоянията на пътните превозни средства спрямо себе си - на око, без уред. Разбира и определя разстоянията на пътните превозни средства по силата на звука спрямо себе си.
		Как да се движим безопасно. Тест № 1 по БДП	

Препоръчително разпределение на часовете за обучение

- за практически умения – 5 учебни часа.*
- за теоретични знания – 2 учебни часа.

Общ брой за обучение - 7 учебни часа.

V. Методически указания за приложение на програмата

Учебното съдържание е разработено по област на компетентност, тематично направление и тема съобразно възрастта на ученика, всяка от която се разширява и допълва по хоризонтала и вертикала на учебното съдържание. Новите понятия са включени в съдържанието на съответната област, под очакваните резултати от обучението на учениците.

В обучението педагогическите похвати трябва да са насочени към познаване и прилагане на правилото „Аз не пресичам сам”. Тъй като все още ученикът няма развит защитен механизъм, затова той трябва да бъде подкрепян да разпознава и избира безопасната част на тротоара и да се движи по него. Да дискутира подаваните мигащи и немигащи светлини на пътния светофар. Да разбира и критикува неправилното пресичане на пътния светофар.

Защитният механизъм, който трябва да се развива у ученика в края на трети клас следва правилата:

- Виждам (сензорика);
- Чувам (сензорика);
- Чувствам (сензорика);
- Предвиждам опасността и знам, и мога да се предпазя на пътя.

Необходимо е в обучението да се акцентира на развиването на перцептивните умения на учениците за безопасно поведение на пътя, на основата на сензорните еталони:

- ориентиране спрямо „точка в мен”;
- ориентиране спрямо „точка извън мен”;
- бинаурален слух;
- периферно зрение;

- окомер за скорост;
- окомер за безопасно разстояние, преди пресичане;
- стартови рефлекс;
- посоки ляво-дясно и други.

За развитието на перцептивните умения се използват различни игри: подвижни, дидактически, музикално-подвижни или сюжетно-ролеви. При възможност е добре да се прилагат и методиката за „учене чрез игра”, „учене чрез роли” като се използва активното участие на ученика в учебния процес. Ученикът може да бъде привлечен като партньор, който знае и може тогава, когато може да научи друг за безопасното движение по пътя.

Прилагането на дидактическата технология при разработването на учебното съдържание и в частност на урока е свързано с формулирането на ясна цел – еталон, провеждане на възпроизвеждащ обучаващ цикъл и прилагане на технология на пълното научаване чрез съответните активни глаголи, а самото реализиране на учебното съдържание става чрез стъпките, включващи: информация, операция и контрол.

Оценяването на постигнатите резултати от обучението на учениците е насочващо по отношение на предприемането на мерки за оказване на подкрепа в овладяването на учебното съдържание, като за целта могат да се използват различни тестове и игри в съответствие с възрастта и възможностите на учениците.

Практическите занимания могат да се провеждат под форма на игри във физкултурен салон, двор или площадка. За придобиването на теоретичните знания подходящи са класната стая, кабинета по БДП, интерактивната класна стая, виртуалната платформа за обучение по БДП, виртуалните очила или роботи. Петминутката по БДП подпомага овладяването на учебното съдържание.

За постигането на очакваните резултати от обучението могат да се използват учебни помагала, планове и схеми на населеното място и големи пътни възли, учебно-помощна литература за учителя, нормативната уредба, регламентираща безопасното движение и др.